

moerassen en strandmeren, uiteraard met een typische flora en fauna. Vermeldenswaard is hier een stukje grindrand met een der beste collecties klaversoorten. Het is niet te verwonderen, dat onze excursie-regelaar hierop wijst. Is niet de Shamrock, een klaverblaadje, het Ierse embleem?

Maar, zoals reeds gezegd, gaan we ook eens kijken ten Noorden van Dublin. We hopen Ireland's Eye te bezoeken, een klein rotseilandje met een oppervlak kleiner dan een vierkante mijl. In de broedtijd vindt men hier kolonies van: Zilvermeeuw, Kleine en Grote Mantelmeeuw, Drieteenmeeuw, Noordse Stormvogel, Alk, Zeekoet, Zwarte Zeekoet en Papegaaiduiker. Natuurlijk zijn wij er lang na de broedtijd, maar ongetwijfeld zal er nog genoeg te zien zijn. Het eiland en het naburige schiereiland Howth vormen ook botanisch een zeer interessant gebied. Meer dan vijfhonderd soorten zaadplanten en varens zijn hier gevonden, waaronder planten, die typisch zijn voor de Ierse Oostkust, zoals *Trigonella ornithopodioides*, *Trifolium striatum*, *Inula crithmoides*, *Atriplex maritima* en *Scilla verna*, maar ook veel door de zee aangevoerde vreemdelingen.

Tenslotte zullen we mogelijk ook nog verder Noordelijk het dal van de Boyne bezoeken. Zo ergens, dan zijn we hier op historische grond. Op de beroemde Hill of Tara kwamen in oude tijden de leiders der Keltische stammen bijeen. Hier bevond zich ook de zetel van de Ierse koningen, die zijn grootste bloei bereikte in de derde eeuw na Christus, toen Cormach Mac Avit „High King of Ireland” was. Iets Oostelijker, bij Newgrange, bevond zich al in de Bronstijd een koninklijke begraafplaats. De imposante *tumulus* is de mooiste van zijn soort in Europa. Bij Monasterboice staan drie bewerkte stenen kruisen, meer dan negen eeuwen oud, prachtige voorbeelden van Keltische kunst. En het was in dit dal, dat Willem van Oranje in 1690 slag leverde met de verdreven Engelse koning.

Natuurlijk is het bovenstaande slechts een greep. Omgekeerd kan er ook niet op gerekend worden, dat alle genoemde soorten ook zullen worden gezien. Maar laat dit voldoende zijn om de lezers ervan te overtuigen, dat het kamp in Ierland een hoogtepunt in onze reeks buitenlandse kampen kan worden.

Maas-vaarkamp 1953 door Jan G. Sloff, Bergen op Zoom

Twee zomers hebben wij vaarkampen gehad: in 1950 op de Zeeuwse wateren, in 1951 vooral op die van Zuid-Holland. En nu willen we naar Brabant en Limburg, de Maas op!

Dat moet, net als vorige malen, gaan per motorschip. Kijk maar eens naar de foto's van zulk een behuizing op bladzijde 53 van de vorige jaargang van *Natura*. Zulk een vaartuig heeft een ruim uitkijkdek met een oneindig aantal kijkplaatsen, waar men een royaal uitzicht heeft; onze bijna onontbeerlijke fietsen kunnen mee en onder de luiken is er een ruime zaal, waar een biologische werktafel en een keukenaanrecht worden gemaakt. Langs de zijwanden komen de strozakken en opblaasbedden van de deelnemers, zodat er een keurig stel banken ontstaat. Als 's avonds de butagas-lamp brandt, krijgen we zo een allergenoeglijkst verblijf. Tegen bedtijd komt de separatie, die het ruim in een mannen- en een vrouwenverblijf verdeelt. Strozakken worden een kwart slag gedraaid en naast elkaar gelegd, slaapzakken en dekens er over en we zijn klaar voor de nacht. Ik verzeker u: het slaapt uitstekend in zo'n schip, zowel bij mooi weer, als de luiken open kunnen blijven en je zo de sterren ziet, als wanneer een keertje de regen tikkelt op de luiken.

Maar wat doen we zo al in het schip? Natuurlijk varen! Zaterdag 25 Juli hopen we ongeveer 10 uur uit Dordrecht te vertrekken en de Merwede op te koersen tot Loevestein, „waar Maas en Waal tezamen vloeien”. We gaan hier de Maas echter nog niet op, maar eerst nog een eindje de Waal, voorbij Zaltbommel en Waardenburg tot St. Andries. Daar komen we dan op de Maas, welke we die dag nog hopen op te varen tot de *stuw van Lithoyen*.

Hier kunnen degenen, die 's morgens zo vroeg nog niet in Dordrecht konden komen, ons tegen het eind van de middag bereiken; ongeveer 10 km per fiets van station Oss. We zitten dan al in het gedeelte van de Maas, dat de Waterstaat heeft gemaakt door afsnijding van heel wat bochten, waar u de albums van Thijssse maar eens op na moet slaan. We kunnen daar echter ook nog een mooi overblijfsel van vroegere Maas-activiteit zien: het *Soldatenwiel* tussen Kessel en Lith, dat gelukkig (nog) niet is dichtgegooid!

Zondag, na kerktijd, hopen we weer een eind op te varen, naar Cuyck, Mook of Middelaar. Dan hebben we de lange vaarttrajecten gehad. Want verder zou een wandelaar langs het jaagpad de boot wel bij kunnen houden. De excursiedeelnemers echter niet. Die gaan namelijk de volgende dagen er nog al eens per fiets op uit. De boot voert ieders bedje en ons aller keukenen andere benodigdheden wel achter ons aan, of voor ons uit. Zo kunnen we rustig allerlei excursies maken in het Maasdal zelf, maar ook in de vele zijdalen, rechts en links van de stroom. Want, net als bij de Zeeuwse en Zuid-Hollandse vaarkampen, beschouwen wij de boot als ons *verplaatsbare kampterrein*, van waaruit we tochten maken. In Limburg is het nu eenmaal moeilijk vaste kampeerterrainen te vinden!

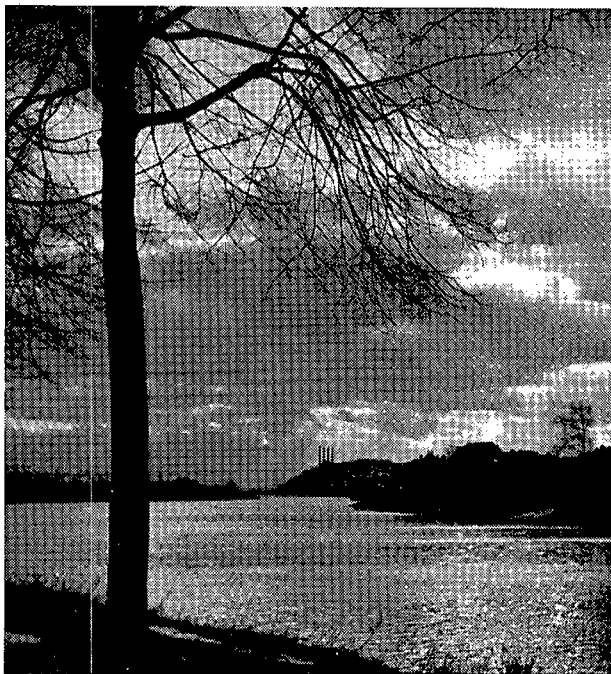
De excursies, die we kunnen maken, zullen nu eens een hele dag duren en derhalve gaan van de ene ligplaats naar de volgende, dan weer slechts een uur of wat in beslag nemen en gemaakt worden vóór of ná de vaartocht met de boot. Zo staan op het voorlopige programma voor de Maandag: de helling van de St. Jansberg bij Mook met volop *reuzenpaardestaarten* in de beroemde *Hellekuil*, het stroomgebied in Nederland van de Niers, te beginnen aan de mond, waar de ruïne is van het Gennepershuis, het *Maasheggenlandschap* bij Gennep, waar allerlei planten groeien, die karakteristiek zijn voor onze rivierdalen. Voor de volgende dagen denken we aan de bossen van Geysteren en verschillende *Molenbeken* op de linker Maasoever, het Pikmeeuwenwater en het Gelderns kanaal op de rechter oever, de ruïne van het Gebroken Slot bij Grubbenvorst (zie Thijsses albums) links en de *Ravensvennen* rechts, de Mussenberg en de Leubeek links, de *hoogterrasrand* van Tegelen en Belfeld met groeven van klei uit het begin van de ijstijd, zomede de Donderberg rechts, het complex der rivieraantappingen of stroomonthoofdingen van Halender, Grathemer en Choorbeek, benevens Itter- en Thornder beek links, de slingerende dalen van Schellekensbeek en van Swalm rechts. Deze en andere excursies zijn natuurlijk al lang in een concept-dagprogramma ingepast, maar definitief is dat nog allerminst. Als een streek ons aanstaat, blijven we er rustig wat langer en slaan dan maar eens een ander zijgebied over!

Natuurlijk zorgen we het mooiste gedeelte van het Maasdal, daar waar de *laagterrasranden* dicht aan het water komen, zo tussen Kessel en Asselt, zeker van het schip af te zien. En we zullen de sensatie van het mee omhoog geschut worden bij een van de stuwen evenmin willen missen. Daar zullen

Bij het eindpunt van de
Maas-vaarkamp: de St.
Pietersberg.

Foto J. van Giersbergen

we trouwens ook de
vis-trappen eens goed
bekijken, die de
Waterstaat heeft
moeten construeren
om de omhoogzwem-
mende vis dóór te la-
ten. We hopen trou-
wens ook een plank-
ton-netje en een mi-
croscoop aan boord
te hebben voor het
bekijken van de mi-
croscopische water-
wereld. Dat was im-
mers bij vorige vaar-
kampen steeds een
attractie!

Vrijdag 31 Juli verlaten wij de Maas. Bezuiden *Maasbracht* is de rivier maar slecht te bevaren, zodat we dan het parallel lopende *Juliana-kanaal* moeten nemen, dat minder romantisch is, maar ons toch wel dezelfde excursiemogelijkheden biedt. Daar vinden we de gebieden van: *Meynweg* en *Echterbos*, de dalen van *Rode Beek*, *Geleen* en *Ur*, het oude stadje *Stein* met zijn praehistorische omwalling en de onvolprezen spoorhellingen van: *Elsloo*, *Geulle* en *Bunde*!

Zo komen we dan in *Borgharen* bij *Maastricht*: eindpunt voor de boot! Maar niet voor de deelnemers! Want die gaan, na schoon-schip gemaakt te hebben, *Dinsdag 4 Augustus* nog per fiets hetzij naar het *Jekerdal*, hetzij naar de *Maasdal*-hellingen bij *Rijkholt* en de *Sjoene Grub*, waar elk Limburgs kamp figuurlijk al van heeft gesmuld. Woensdagochtend wordt de keukeninventaris overgedragen aan het *Ardennekamp*, dat er mee in een busje rijdt naar het *Warchedal* bij *Malmédy*. U kunt dus zelf ook ineens mee daarheen. Hebt u geen gelegenheid die tien dagen nog aan uw vakantie vast te knopen, dan kunt u *Dinsdag* tegen de avond nog met de trein huistoe: van *Maastricht* af is het immers maar 2½ uur sporen naar het hartje van *Nederland*.

Zien we u in het *Maasvaarkamp*? Dertig mensen kunnen mee!

Enkele oriënterende boekjes over het stroomgebied van de Maas zijn o.a.:

W. L. *Leclercq*: Noord- en Midden-Limburg { Uit de A.N.W.B.-reeks: Nederland, ons aller tuin.
Ir D. C. *van Schaik*: Zuid-Limburg

C. A. *Huygen*: Zuid-Limburg (Heemschutserie, no. 73).

In de *circulaire*, die de deelnemers omstreeks *Pinksteren* mogen verwachten, zal een wat uitgebreider literatuurlijstje worden opgenomen.